

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-04-10

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienumr.: SKR 240111a, Sobona 2024/0008

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 10 april 2024 kl. 9.00-12.00

Dispensansökan från Räddningstjänsten Sydost

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 4 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av Sobona, Kommunal och Allmänkommunal verksamhet.

Beslutet expedierat 2024-05-02

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i Allmänna bestämmelser (AB) § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till AB, bland annat Bilaga R som avser räddningstjänsten. De nya bestämmelserna i avtalet samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga J och R till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i överenskommelsen om dispens § 3 och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Räddningstjänsten Sydost

Räddningstjänsten Sydost (R Sydost) har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelser från AB § 13 mom. 5 samt från Bilaga R till AB.

Ansökan avser förbundets hela operativa heltidsverksamhet i Kalmar, Nybro och Oskarshamn.

Ansökan omfattar sammanlagt 104 personer, 72 brandmän, 20 styrkeledare och 12 insatsledare. Därutöver söks dispens för varierande antal semestervikarier i operativ tjänstgöring.

Räddningstjänsten Sydost (bildades den 1 januari 2023) är ett kommunalförbund (räddningstjänstförbund) som ansvarar för räddningstjänsten i nio kommuner (Kalmar, Nybro, Oskarshamn, Torsås, Emmaboda, Högsby, Mönsterås, Borgholm och Mörbylånga kommuner). Geografiskt är förbundet ett stort räddningstjänstförbund som består av mestadels glesbygd men även de utmaningar för räddningstjänst som en medelstor stad ger.

Förbundet har 26 brandstationer, fyra av dessa är heltidsstationer, Kalmar, Nybro, Oskarshamn samt Simpevarp (kärnkraftverket, Oskarshamns kommun). Förbundet omfattar ca 570 medarbetare varav 370 är deltidsbrandmän och ca 120 heltidsanställda skiftgående i operativ tjänst. Förbundet har därutöver 4 räddningsvårn.

Som skäl för sin ansökan om dispens har förbundet bland annat anfört.

Förbundet grundar sin verksamhet i planerad tid får såväl operativ som icke operativ arbetstid för utbildnings- samt utvecklingsverksamheten helgfria vardagar. Förbundet befärar att det nya arbetstidsavtalet medför att flexibiliteten nära helt upphör och den disponibla tiden minskar med ca. 40%.

Förbundet har redan idag svårigheter att rekrytera nya medarbetare och i ett läge där förbundet riskerar att flera av medarbetarna avslutar sin anställning samtidigt skulle

det sätta verksamheten i betydande svårigheter att fullfölja uppdraget. Vissa av förbundets specialistkompetenser riskerar att inte kunna upprätthållas, däribland räddningsdykning, förare för höjdfordon samt annan specifik kompetens som till exempel utbildad personal vid kärnkraftverket. De flesta av specialistkompetenserna finns vid heltidsstationerna. Vissa av stationerna har särskilda specialistområden som exempelvis Kemräddning och Räddningsarbete inom kärnkraftsindustri. Förbundet ansvarar för haveriberedskap vid kärnkraftverket (Simpevarp) där bemanningen måste vara utbildad och säkerhetsprövad personal på kärnkraftverket.

Förbundet pekar särskilt på svårigheten att tillgodose semesteransökningar under semesterperioden.

Arbetsgivaren och arbetstagarna har jobbat partsammansatt i syfte att ta fram schemaalternativ som kan vara genomförbara. I processen med schema har risk- och konsekvensanalys gjorts. I analysen har det identifierats konsekvenser för verksamheten som ligger till grund för dispensansökan.

Bedömning

Ansökan om dispens avser räddningstjänsten. Kraven för dispens är desamma oavsett om arbetstagarna omfattas av AB eller Bilaga R.

Förbundet söker dispens under ett år för att fortsätta med 24 timmars tjänstgöring enligt nuvarande schema, dygnspass under helger.

Som framgår av den ovan redovisade avtalstexten kan räddningstjänsten i vissa fall behöva dispens. Uttrycket "i vissa fall" tycks tyda på att det ska handla om en speciell situation eller ett visst förhållande samt att dispens ska hanteras restriktivt. Det synes därför tveksamt om det ska vara möjligt att bevilja dispens för en räddningstjänst att generellt tillämpa så kallade dygnspass på hela dess verksamhet. Nämnden behöver emellertid inte ta ställning till den frågan i detta ärende.

På ett övergripande plan handlar det om att man vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Förbundet har framfört en rad skäl för sin dispensansökan samt beskrivit vilka åtgärder som har vidtagits för att kunna förlägga arbetstid enligt AB/Bilaga R. Det har särskilt pekats på svårigheter att planera den lagstadgade semesterledigheten med bibehållen kompetensnivå.

Beslut

Arbetstidsnämnden har, genom ett delbeslut den 29 februari 2024, beviljat Räddningstjänsten Sydosts ansökan om dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under den lagstadgade semesterperioden (juni-augusti 2024).

Utöver det beslut som tidigare meddelats gällande semesterperioden beviljar Arbetstidsnämnden, för berörda yrkesgrupper enligt ansökan, dispens under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025 för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under helger i grundschema samt för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar för utbildningar och övningar som inte ryms inom ordinarie arbetstidsförläggning eller inom ordinarie verksamhet.

Beslutet avser begränsad tid och förutsätter att arbete med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.